

Volosko in v zdraviliščih Opatija, Lovran in Lošinj Mali na 200 K, a v vseh drugih šol. občinah na 150 K.

Lahko je g. poslanec rešil zadevo, da je ostala ovca cela in volk sit, a učitelj pri vsem tem lačen. Kdor bi to pogledal površno, bi mislil, da je poslanec predlagal učiteljstvu lep poboljšek, ker dež. šol. zakon z dne 9. oktobra 1901 določa učiteljem letne plače v III. pl. razredu le 1000 K. Ravno ta zakon določuje pa učiteljem na enorazrednici stanarine 250 K, a na dvorazrednicah ali večrazrednicah 350 K. Iz tega je razvidno, da kar je g. poslanec dodal plači, je odvezl stanarini. Sedaj, ko imamo stanarino določeno na 250 K, oziroma 350 K, nam dajejo občine stanovanja, ki so le premnogokrat premajhna, mokrotna, zadržana in nezdrava, a poleg tega dostikrat že razpadajoča. Kaj bi bilo pa potem? Ako bi se učitelj le količkalj pritožil, bi mu občina kmalu nakazala stanarino. In kaj naj dobi učitelj za 150 K? G. poslanec, povprašajte n. pr. svojega prijatelja g. Jenka v Podgradu, kakšno stanovanje se dobi tam za 150 K? Mogoče ena soba ali pa še ta ne prav primerna. In kaj naj rečem še o krajih, kamor zabajajo letoviščarji, ki le premnogokrat plačajo od sobe po 50—80 K na mesec.

3.) Predlagal je še g. poslanec Spinčić, naj se odloži obravnava pokojninskega zakona za toliko časa, dokler ne dobe te spremembe najvišjega potrdila. G. poslanec Kompare se je zavzel s svojo interpelacijo za vročinske počitnice, a drugi so le temu pritrjevali.

Gospodje, ako bi imeli le količkalj srca za učiteljstvo, bi se vam morali usmiliti vsaj onemoglo učiteljstvo, učiteljske vdove in sirote, a ker nimate srca, ste izkušali na vsak način spraviti z dnevnega reda načrt pokojninskega zakona. In sedaj hočete, da se bo učiteljstvo vnemalo za vas? Vemo, da nam daste za odgovor kakšnega izdajico, s katerim nazivljate vsakega, ki ne trobi v vaš rog in vam ne kadi z največjo kadičnico, a to nam čisto nič ne imponuje. Lahko bi ga vam vrnilo z vsemi obrestmi, ker ne skrbite za učiteljstvo in s tem ne za šolo ne za narodni napredek.

Kako nastavlajo pri nas učiteljstvo?

(Iz koprškega okraja.)

Preden odgovorim na to vprašanje, naj vendar omenim, da bi morali veljati tudi za Istro, četudi je dežela neverjetnosti, avstrijski državni zakoni, sklenjeni v dunajskem državnem zboru. Logično sklepati bi morala torej veljati tudi §§ 38. in 50. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869, ki določujeta, da ima pravico do definitivnosti vse usposobljeno učiteljstvo, ako nima takšnih pogrškov, zaradih katerih bi moralo biti odstavljeno že definitivno imenovano. Vsak bi mislil, da je po tem določilu nastavljena pretežna večina usposobljenega učiteljstva definitivno, a pri nas ni tako. Pri nas je polovica usposobljenega učiteljstva nastavljena le provizorno in to ne malo časa. So v okraju učitelji, ki so napravili že pred 10. leti sposobnostni izpit, a vendar morajo še danes provizorno službovati.

Kdo je temu vzrok? Kratek je odgovor: c. k. okrajni šolski svet, ki ne razpisuje služb, in če kdo prosi za definitivno nameščenje, dobi kratek odgovor: »Ni mesta, čakajte, da bo služba razpisana«. Ali ni to prefriganost, da se drugače ne izrazim? Kako ni mesta? Če ni drugega, je isto, kjer službuje sedaj provizorno. Te razmere ugajajo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, ker provizorno učiteljstvo prestavlja

sam kakor se mu poljubi. Navedem naj slučaj. Je mesto v okraju II. plačilnega razreda, in sicer mesto nadučitelja na dvorazrednici. Ta šola je bila ustanovljena že pred 25. leti, ako ne že prej, a zdi se mi, da ni bilo na nji še nikdar definitivnega učitelja. Okrajni šolski svet namešča to službo provizorno, četudi z usposobljenim učiteljem. Tako je prišel že pred leti na to šolo sedanji nadučitelj. Dejal bi bil je Benjamin. V letih se marsikaj izpremeni. Prišel je v isti kraj duhovnik, ki je nadučitelja obdolžil, da je kradel pure. Zaradi tega je padel nadučitelj v nemilost pri predsedniku okraj. šol. sveta in zato dobil zadnje dni februarja ukaz, da mora biti 1. dne marca že na drugem mestu; vendar pa ni ga doletela enaka nemilost od drugih članov okraj. šol. sveta, in še danes je na svojem prvem mestu. Ko se je pričelo to nepotrebno prestavljanje, so rekli, da bo prihodnji mesec služba razpisana in kdor bo definitivno imenovan, ta naj bo tam. Dosedaj ni še ta služba razpisana, a spletkarijo dalje. Dosedanji nadučitelj ima svoje protektorje v nekaterih članih okr. šol. sveta, drugi v predsedniku okr. šol. sveta, in kakor pravijo, tretji pridno postopa v Trstu po stopnicah, da si dobi protektorjev pri dež. šol. svetu, češ, kar bodo ti naročili okr. šol. svetu, to bo izvršil. Vsi ti protektorji se nič ne zmenijo za to, da zakon določuje, da se ima služba razpisati in podeliti onemu prosilcu, ki je zaslužnejši in za to službo najsposobnejši.

Enaka se godi tudi ob definitivnem imenovanju, ako je slučajno katera služba razpisana. Okr. šol. svet protežira onega, ki je njegov Benjamin, kraj šol. svet stavi na prvo mesto v terno svojega Benjamina, a nihče se ne zmeni, kdo je zaslužnejši in sposobnejši. Prigodilo se je že, da je postavil kraj. šol. svet na prvo mesto celo neusposobljenega učitelja, a druga dva usposobljena prosilca na 2. in 3. mesto. Zato pa se vleče imenovanje nekega nadučitelja že od februarja. Oblastnije so mnenja, da imenujejo onega, kogar se jim ljubi, a neki prosilec je mnenja, da morajo imenovati onega, ki je zaslužnejši in sposobnejši. Slišal sem, da ima ministrstvo sedaj vso to zadevo v pretresu. Tovariša prosim, naj objavi rešitev, da zvemo, ali je tudi za nas pravica ali se moramo le prilizovati.

Takšnih razmer so mnogo vzrok oni učitelji, ki so se vdali klečeplazenju in si s tem izkušajo pridobiti raznih protektorjev. Zato se mi je zdel jako umesten predlog pri letošnjem občnem zboru našega učiteljskega društva, predlog namreč, naj društvo napravi korake v ta namen, da razpišejo vsak semester vsa mesta, ki niso zasedena od definitivnega učiteljstva. Ker je bil predlog soglasno sprejet, prosim odbor, naj se požuri, to izvršiti. Tovariše v drugih okrajih pa prosim, naj javno poročajo, ali se jim godi tudi enako kot nam.

Iz tega razvidi tudi drugo slovensko učiteljstvo, kakšne razmere vladajo v Istri. In namesto, da bi se istrski učitelj v svojih društvi strokovno izpopolnjeval in ojačeval, se mora boriti za svoje v zakonu zajamčene pravice.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Ljutomersko učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 3. avgusta, na Cvenu. — G. predsednik pozdravi zborovalce, katerih se je zbralo vkljub neznosni vročini precejšnje število, ter gosta g. visokošolca Mihaliča in g. abiturijenta Stanjka. — Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri

ter se preide k točki »Izpremenitev pravil učit. društva«. G. Čeh je oskrbel pravila učit. društva za ptujski okraj, na podlagi katerih so se sestavila pravila za naše učit. društvo. — O točki »Vročinske počitnice« se je razvel prav živahen razgovor, ker nekateri šol. vodje vključ ukazu c. kr. dež. šol. sveta, da je popoldan prost, ako je predpoldne 20° R. vročine, tudi še popoldne zahtevajo pouk. Glede deželne učit. skupščine se naroča odposlanca, da se zavzame za vse točke, navedene v »Schul- u. Lehrerzeitung« ter se mu podajo natančnejše zahteve učiteljstva o obravnavi šol. zamud, o oproščenju in odpustu učencev. Zahteva naj posebno vračunanje vseh podučiteljskih službenih let ter uravnavo plač po 11., 10., 9., 8. činov. redu državnih uradnikov. — Pri slučajnostih se je razvel prav živahen razgovor o zadnjih volitvah v okrajni šol. svet. Ker se je tukaj učiteljstvo zopet preziralo vključ temu, da je že opetovano izrazilo željo, naj voli tudi okr. zastop vsaj enega učitelja v okr. šol. svet, se sklone izraziti okraj. zastopu obžalovanje na takem postopanju.

Vestnik.

Šolske zamude in zapor. Prijatelj nam piše: Intenzivneje kaznovanje zaradi šolskih zamud je v zadnjem času šolski obisk jako izboljšalo. To je gotovo prav in dobro, zakaj s tem se je tudi povzdignil nivó izobrazbe in znanja na dokaj višjo stopnjo. Nekaj pa je pri tem vendarle žalostnega, namreč kaznovanje staršev z zaporom, in to ni prav in ne dobro. S tem trpi preveč morala in v krajih blizu sodišč tudi dosti ne pripomore k izboljšanju šolskega obiska. Premnogokrat sem že imel žalostno priliko, čuti iz ust sicer poštenega in imovitega kmeta: »Kaj bo, če me naznanite, bom pa šel par ur presedeti v ječo in stvar bo zopet v redu!« Gotovo mi pritrdi vsakteri, da tako govorjenje ni pravo in ne kaže na trden značaj; zato prosimo učiteljske delegate, da se zavzamejo pri deželni skupščini z vso silo, ako je mogoče izpremeniti zakon v tem zmislu, da bi se poslej kaznovali renitentni starši le z globo v denarju in šele tedaj, če se ne bi moglo priti tudi z rubežnijo do plačila, naj bi jih zapirali; in ker gredo krone vsakemu težko izpod palca, se bodo dosegli potem izvestno še lepši uspehi pri šolskem obisku kakor doslej. Toliko v eventualno ravnanje!

Umrli je 9. t. m. gospa Ter. Romihova, roj. pl. Raab, učiteljica na Vidmu in soproga meščanskega učitelja in župana g. dr. Tom. Romiha v Krškem. Rajna blaga gospa je bila rojena Kranjca (v Novem mestu), postala učiteljica in službovala najprvo v Ptuj, a 17 let na Vidmu ob Savi. Izvrstna učiteljica, osobito pri začetnikih, je bila za svoj poklic vnetá ter zvesta tovaršica svojemu za slovenski narod vnetemu možu, s katerim je sočutno delila njegove lepe ideje. Edinega sinka je z očetom vred skrbno vzgojevala v slovenskem jeziku in narodnem duhu.

Vrtni koncert v korist Učit. konviktu priredi kranjsko učiteljstvo pod vodstvom tovariša Pavla Gorjupa dne 6. septembra o priliki deželne učit. skupščine na vrtu hotela »Ilirija« v Ljubljani. Pri koncertu sodeluje 150 pevki in pevcev, ki bodo izvajali izbrane in efektne zборе, deloma tudi s spremljevanjem orkestra. — Od učiteljstva je odvisno, da prinese ta koncert Učit. konviktu mnogo dobička. Nabira naj med šolskimi prijatelji vstopnino, oziroma predplačila, da se bo vsaj od daleč izkazalo tako, kakor se je goriško učiteljstvo, ki je s svojim koncertom pridobilo Učit. konviktu 1100 kron.

Desetletnica. Ob letošnjem zborovanju naše »Zaveze« je minilo deset let, odkar je poverila delegacija vodstvo »Zaveze« tovarišem Jelencu, Česniku in Luznarju. Predsednik Jelenc, tajnik Česnik in blagajnik Luznar so vodili teh deset let našo »Zavezo« krepko in požrtvovalno ter si zlasti prizadevali, da se je razširilo naše časopisje in se uravnalo »Zavezino« gmotno stanje. Bilo je treba mnogo napornega dela, da je zrastel ugled naše organizacije in da so začeli z njeno močjo računati tudi drugi faktorji. Tovariš Urbančič je pri banketu v Pulju nazdravil tej trojici, ki stoji

na čelu »Zavezi«. Njegovim željam se pridružujemo tudi mi, kličeč: Delujte še desetletja in desetletja dobri in plemeniti stvari v korist!

Redko odlikovanje. C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje na Dunaju je z odlokom z dne 11. julija t. l., št. 18517, podelilo g. Ivanu Kuretu, nadučitelju v Dekanih, 50 K nagrade za marljivo gojenje cerkvenega petja. — To je pač redko, zato pa toliko izdatnejše in izpodbudnejše odlikovanje!

Vzgojevalna naloga ljudske šole

po katerih oblastvenih naredbah bi se dala le-ta pospeševati?

Mimo obitelji je šola najvažnejši činitelj pri vzgoji mladine. Šola ni le podpornica in sodelavka, ampak tudi namestnica obitelji pri vzgoji mladine: zato pa morata obe pri težavnem delu biti enakih dejanj ter biti vedno v skladu glede vzgojevalnih pravil in sredstev. Da bi to le povsod tudi tako bilo! A vsakdanja izkušnja nas — žal! — uči vse drugače.

Država in cerkev sicer tudi po svoje vplivata na pouk in vzgojo ljudstva, vendar ostane le edino šoli težavna naloga prave izreje in vzgoje — naroda. — Država in cerkev sprejmeta človeka v svojo oskrb v taki starosti, v kateri se o vzgoji pravzaprav ne more več govoriti.

Dostikrat se šoli očita, da napravi sicer človeka učenega in izvedenega, nikakor pa blagega in lepovednega... S čim naj taka ugovarjanja devljemo v nič? S čim drugim nego s tem, da se vsestransko potrudimo, da imamo za pravo šolsko vzgojo vedno večjo skrb. Duh prave vzgoje naj kraljuje v vsem šolskem življenju. Ves pouk bodi vzgojevalen! Drugi faktorji naj pa šolo, oziroma učiteljstvo pri tem delu krepko podpirajo, a naj ne rujejo proti njima!

Dandanes je človeštvo razvajeno — eden izkuša brez truda živeti, drugi si spet v preživenje naklada preveč dela, zopet drugi ne spoštuje zakona ter pohujšljivo živi i dr. Ali se je potem čuditi, ako tudi mladina posnema slabe zglede ter se čimbolj pridi? Slabo vedenje, poškodovanje drevja, trpinčenje živali, beračenje, pohajkovanje, goljufiga, tatvina in še druge napake se dandanes že udomačujejo v otroških krogih. Je li pa vse to zlo zakrivila ljudska šola? Ne! Neštete razvade so posledica slabih zgledov odraslih ljudi, sploh nasledek raznih slabih družabnih razmer. Ker pa učiteljeva moč ne sega v obitelj, in ker je — po gori omenjenem — vzgoja pokvarjena, a izboljšanja se ni še tako kmalu nadejati, zato bi bilo prav potrebno, ko bi tu posegla država ali občina vmes. Država mora, ako hoče, da ji je obstanek zagotovljen, skrbeti, da se vse njene odredbe natanko in ravno tako izvršujejo, kakor si jih ona misli. V tem oziru vzpostavlja celo vrsto zakonov, po katerih se je državljanom ravnati, če nečejo, da jih pokličejo pred sodni stol. Iz tega se razvidi, da država res spoznava svoj vzgojevalni poklic, ker drugače ne bi tega delala. A ta vzgoja ima navadno s človekom šele tedaj opravila — kakor smo to že s početka omenili — ko je že vzgojen in po zakonu dorastel in polnoleten. Država naj skrbi torej zato, da bo že prej posegla vmes.

V interesu zdravega socijalnega razvitka našega narodnega življenja je zlasti nujno potreba, da uvedo tako od strani države kot tudi od strani družbe naredbi za šoli odraslo mladež v namen, da si ta osigura to, kar si je v ljudski šoli osvojila ter se tudi še dalje naobrazuje.

V to svrhu naj ustanovi država obligatorne nadaljevalne šole, ki bi jih naj mladež pohajala od 14.